

Konkurentsiamet

**Gaasi võrguteenuste hindade arvutamise
ühtne meetodika**

Tallinn 2013

Sisukord

Eessõna.....	3
1. Mõisted.....	4
2. Tegevusalade eristamine raamatupidamises	5
3. Võrguteenuste hindade kujundamine	6
4. Müügikogus.....	8
5. Mittekontrollitavad hinnad ja kulud	8
6. Muutuvkulud	9
7. Tegevuskulud	9
8. Põhivara.....	11
9. Põhivara kulum	12
10. Põhjendatud tulukus	13

Eessõna

Vastavalt maagaasiseaduse (edaspidi MGS) § 23 lg 4¹ töötab Konkurentsiamet (edaspidi KA) välja võrguteenuste hindade arvutamise ühtse meetoodika, lähtudes MGS §-des 23 ja 23² sätestatud nõuetest.

MGS § 23 lg 4² sätestab, et KA avalikustab võrguteenuse hinna arvutamise ühtse meetoodika ning lähtub sellest võrguteenuste hinna kooskõlastamisel. Avalikustamisel kasutab KA veebilehte www.konkurentsiamet.ee.

MGS § 23 lg 5 alusel teeb KA võrgutasude kooskõlastamise kohta otsuse 30 päeva jooksul, alates nõuetekohase taotluse esitamisest. Eriti keeruka või töömahuka kooskõlastamisaotluse menetlemisel võib Konkurentsiamet pikendada seda tähtaega 60 päevani, teatades tähtaja pikendamisest taotluse esitajale enne esialgse tähtaja möödumist. Taotluse menetlemise tähtaeg peatub, kui Konkurentsiametile ei ole esitatud tema nõutud teavet, mis on vajalik taotluse kooskõlastamiseks.

MGS § 23 defineerib võrguteenuse mõiste ja selle hinnakujundamise alused. MGS § 23² sätestab võrguteenuse hinna arvutamise põhimõtted.

MGS § 37 lg 3 punkt 17 sätestab, et KA meetoodikate väljatöötamisel konsulteerib gaasiettevõtjaid esindavate organisatsioonide ja Tarbijakaitseametiga.

Metoodikat rakendatakse sarnaselt ja ühetaoliselt kõigi KA regulatsiooni alla kuuluvate ettevõtjate tegevuse analüüsimisel ning hindade kooskõlastamisel järgides võrdse kohtlemise ning proportsionaalsuse põhimõtet. Õiguslikus mõttes on tegemist KA kaalutusõiguse ennetava piiritlemisega (regulatsioonimeetoodika täpsustamine enne hinnaregulatsiooni rakendumist) ja hinnaregulatsiooni subjektide teavitamisega, mis loob võimaluse tagasisideks ja aitab vältida kõikvõimalikke arusaamatusi juba enne konkreetse hinnaregulatsiooni menetluse algust. Metoodika ei ole õigusakt, vaid KA kui sõltumatu regulaatori kaalutusõiguse kasutamist tutvustav dokument, millel on halduseväliselt informatiivne, mitte normatiivne tähendus. Halduseeskirja normid omandavad faktilise välismõju nende kohaldamise tulemusena (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus haldusasjas nr 3-3-1-81-07).

Tulenevalt haldusmenetluse seadusest (HMS) on KA-l õigus määrata kaalutusõiguse alusel menetlustoimingu vorm. KA on välja töötanud ja avaldanud oma veebilehel maagaasi võrguteenuse hindade taotlemise vormid ehk küsimustikud MS Exceli tabelite kujul (vt <http://www.konkurentsiamet.ee> rubriigis energeetika- ja veeteenistus / Maagaas / Hinnaregulatsioon / Hinnataotluse vormid). Küsimustikud on välja töötatud lähtuvalt KonkS-st, MGS-st ning täidetult sisaldavad andmeid, mis võimaldavad KA-l kontrollida, et taotletud hinna aluseks võetud hinnakomponendid sisaldaks üksnes põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust.

Käesolev meetoodika lähtub MGS hinnakujundamise ja arvutamise põhimõtetest ja selgitab ning sisustab need põhimõtted.

1. Mõisted

- 1.1. **ennetavalt** (*ex-ante*) **reguleeritavad teenused** - enne hinna kehtima hakkamist KA poolt kooskõlastatavad gaasi võrguteenuste hinnad;
- 1.2. **investeeringud reguleeritavasse põhivarasse** – ühekordsed kulud reguleeritava põhivara soetamiseks ja parendamiseks;
- 1.3. **kaalutud keskmine kapitali hind (WACC) ehk tulukuse määr** – kapitali struktuuri (oma- ja võõrvahendite vahekord kogukapitalis) ning võla- ja omakapitali hinna alusel leitav kogukapitali hind;
- 1.4. **kodutarbija** – gaasi kodutarbija on tarbija, kes tarbib gaasi kodumajapidamises;
- 1.5. **lubatud müügitulu** – müügitulu, mida ettevõtja võib teenida kooskõlastatud hinnaga teenust müües. Lubatud müügitulu arvutamisel võetakse arvesse põhjendatuks loetud kulud, põhivara kulum ning põhjendatud tulukus;
- 1.6. **maagaas** (edaspidi gaas) on gaasitorustike kaudu jaotatav metaanirikas looduslik küttegaas;
- 1.7. **mittepõhitegevus** - tegevusalad, mis ei ole otseselt seotud võrguteenusega müügiga;
- 1.8. **mittereguleeritav tegevus** - tegevusalad, mis on otseselt seotud gaasi võrgutegevuse või müügiga, kuid mille üle KA ei rakenda *ex-ante* ega *ex-post* regulatsiooni, vaid kontrollib, et ei toimuks ristsubsideerimist reguleeritava tegevuse suhtes. Mittereguleeritav tegevus on näiteks gaasi müük;
- 1.9. **põhivara kasulik tehniline eluiga** – põhivara kasulik eluiga, mis võtab arvesse põhivara oodatavat füüsilist kulumist ning põhivara tehnilist või moraalselt iganemist;
- 1.10. **põhivara kulum** – võrguteenuse hinda lülitatav kulu, mis on seotud põhivara soetamisega (kapitalikul);
- 1.11. **põhivara kuluminorm** – ajaperioodi pöördväärtus, mis näitab põhivara soetamiseks tehtud kulude lülitamist gaasi võrguteenuse hinda. Põhivara kuluminorm (kapitalikulunorm) määratakse lähtuvalt põhivara kasulikust elueast;
- 1.12. **põhjendatud tulukus** – ärikasum, mis leitakse reguleeritava vara väärtuse ja kaalutud keskmise kapitali hinna korrutisena;
- 1.13. **reguleeritav vara (RV)** – põhjendatud tulukuse arvestamise aluseks olev vara, mis koosneb võrguteenuse osutamiseks vajalikust põhivara ja käibekapitali summast;
- 1.14. **tagantjärgi** (*ex-post*) **reguleeritavad teenused** - pärast hinna kehtima hakkamist kontrollitavad hinnad ja tasud (näiteks: liitumistasud ja bilansivastutuse teenuse osutamise tasu);

- 1.15. **tariifiaasta** – 12 kuuline periood, millele prognoositud müügimaht, kulud ning põhjendatud tulukus on kooskõlastatava võrguteenuse hinna aluseks. Tariifiaasta peab kattuma kalendriaastaga;
- 1.16. **tegevuspiirkond** – tegevusloaga kindlaksmääratud ala, kus võrguettevõtja tegutseb;
- 1.17. **vabatarbija** – turuosaline, kes ei ole kodutarbija;
- 1.18. **võrguteenus** – võrgu kaudu gaasi ülekande või jaotamise teenuse osutamine;
- 1.19. **võrk** – gaasitorustike ja nendega seotud ehitiste kohtkindlalt ehitatud talituslik kogum, mis on vajalik gaasi ülekandeks ja jaotamiseks, kusjuures võrku kuuluvaiks ei loeta tarbijajapagaldisi ega seadmeid;

2. Tegevusalade eristamine raamatupidamises

2.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 8 lg 2 sätestab, et gaasiettevõtja peab raamatupidamise sise-eeskirjas kehtestama põhimõtted, mille kohaselt peetakse arvestust gaasi ülekande, jaotamise, müügi ja nende tegevustega mitteseotud (mittepõhitegevuse) tegevusalade kohta nii, nagu oleksid kohustatud seda tegema nendel tegevusaladel eraldi tegutsevad ettevõtjad.

MGS § 8 lg 2¹ sätestab, et gaasiettevõtja peab oma raamatupidamises pidama gaasi müügi arvestust eraldi kodutarbijate ja vabatarbijate kohta.

MGS § 8 lg 2² sätestab, et gaasiettevõtja peab kehtestama oma raamatupidamiseeskirjad varade ja kohustuste ning tulude ja kulude jaotamise osas, mida järgitakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tegevusalade arvestuses.

MGS § 8¹ lg 1 sätestab, et võrguettevõtja, kes osutab ülekandeteenust, võib olla ka jaotamisteenuse osutaja, kuid ei või samal ajal olla müüja.

MGS § 8¹ lg 2 sätestab, et võrguettevõtja, kelle jaotusvõrguga on ühendatud üle 100 000 tarbija ja kes ei osuta ülekandeteenust, eristab oma tegevuses gaasi jaotuse ja müügi, luues jaotuseks ja müügiks eraldi äriühingud.

MGS § 8¹ lg 3 sätestab, et võrguettevõtja, kelle jaotusvõrguga on ühendatud alla 100 000 tarbija ja kes ei osuta ülekandeteenust, võib samal ajal olla müüja.

MGS § 23² lg 5 sätestab, et põhivara hulka ei arvestata:

- 1) pikaajalisi finantsinvesteeringuid;
- 2) immateriaalset põhivara, välja arvatud arvutitarkvara litsentsid;
- 3) tagastamatu abi raames (sealhulgas sihtfinantseerimise teel) soetatud põhivara;
- 4) liitumistasudest soetatud põhivara;
- 5) põhivara, mida ettevõtja ei kasuta võrguteenuse osutamiseks.

2.2. Kui võrguteenust osutatakse ilma gaasi müügiõigusega (MGS § 8¹ lg 1 ja 2 kohaselt), siis peab ettevõtja oma raamatupidamises eraldi arvestust alljärgnevalt:

- 2.2.1. ülekandeteenuse müük (*ex-ante* regulatsioon - hinnad kooskõlastatakse KA poolt);
- 2.2.2. jaotusteenuse müük (*ex-ante* regulatsioon - hinnad kooskõlastatakse KA poolt);
- 2.2.3. transiit (mitteregeleeritav tegevus);
- 2.2.4. bilansivastutuse teenuse müük (*ex-post* regulatsioon - KA-l on õigus kontrollida hindu);
- 2.2.5. mittepõhitegevus (mitteregeleeritav tegevus).

2.3. Kui võrguteenuse- ja gaasi müüki teostab sama äriühing (MGS § 8¹ lg 3 kohaselt), siis peab ettevõtja oma raamatupidamises eraldi arvestust alljärgnevalt:

- 2.3.1. gaasi müük kodutarbijatele;
- 2.3.2. gaasi müük vabatarbijatele;
- 2.3.3. võrguteenuse müük (*ex-ante* regulatsioon - hinnad kooskõlastatakse KA poolt);
- 2.3.4. mittepõhitegevus (mitteregeleeritav tegevus).

2.4. Ettevõtja peab oma raamatupidamises eraldi arvestust immateriaalse, tagastamatu abi raames ning liitumistasudest soetatud põhivara osas, samuti põhivara osas, mida ettevõtja ei kasuta võrguteenuse osutamiseks.

3. Võrguteenuste hindade kujundamine

3.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23 lg 3 sätestab, et võrguteenuste hinnad tuleb kujundada selliselt, et oleks tagatud:

- 1) vajalike tegevuskulude katmine;
- 2) investeeringud tegevus- ja arenduskohustuse täitmiseks;
- 3) keskkonnanõuete täitmine;
- 4) kvaliteedi- ja ohutusnõuete täitmine;
- 5) põhjendatud tulukus ettevõtja investeeritud kapitalilt.

MGS § 23 lg 3¹ sätestab, et põhjendatud tulukuse arvutamise aluseks on ettevõtja investeeritud kapital ja kaalutud keskmise kapitali hind.

MGS § 23² lg 2 sätestab, et võrguteenuste hinda ei lülitata järgmisi kuluartikleid:

- 1) ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu;
- 2) sponsorlust, kingitusi ja annetusi;
- 3) põhitegevusega mitteseotud kulud;
- 4) õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahve ja viiviseid;
- 5) finantskulud;
- 6) dividendide tulumaksukulu;
- 7) muid kulud, mis ei ole vajalikud ettevõtjale seadusega pandud kohustuste täitmiseks.

MGS § 23² lg 3 sätestab, et hinda lülitatavad kulud peavad olema põhjendatud, lähtuma kuluefektiivsusest ning võimaldama ettevõtjale seadusega sätestatud ülesannete täitmise.

3.2. Hinnamenetluses eristab KA järgmisi kululiike:

- 3.2.1. muutuvkulud;

3.2.2. tegevuskulud;

3.2.3. põhivara kulum.

Muutuvkulud ja tegevuskulud võivad olla ettevõtja poolt kontrollitavad või mittekontrollitavad.

3.3. Lubatud müügitulu ($T_{lubatud}$) saadakse, kui punktis 3.2 toodud põhjendatud kuludele lisatakse põhjendatud tulukus (MGS § 23 lg 3¹ kohane) alljärgneva valemi alusel:

$$T_{lubatud} = MK + TK + A + PT$$

kus,

$T_{lubatud}$ - lubatud müügitulu;

MK - muutuvkulud;

TK - tegevuskulud;

A – põhivara kulum;

PT - põhjendatud tulukus.

3.4. Võrguteenuse hind (või hinnad) kujunevad alljärgneva valemi alusel:

$$hind_n = \frac{T_{lubatud}}{M_n}$$

kus,

$T_{lubatud}$ - tariifiaasta lubatud müügitulu;

M_n - vastava võrguteenuse müügimaht;

$hind_n$ - vastava võrguteenuse hind.

3.5. Võrguettevõtja võib moodustada tarbijagruppe (ülekandeteenuse ja jaotusteenuse kasutajad, jaotusteenuse kasutajad erinevatel tööühikutel). Võrguettevõtja peab põhjendama erinevate gruppide kulude kujunemist ja sellest tulenevalt erinevate hindade kujunemist vastavalt punktis 3.4 toodud valemile.

Lubatud müügitulu kujuneb erinevate võrguteenuste hindade ja nende müügikoguste korrutiste summa alusel, vastavalt sellele võtab võrrand alljärgneva kuju:

$$T_{lubatud} = \sum_{n=1}^i hind_n \times M_n$$

kus,

$T_{lubatud}$ - tariifiaasta lubatud müügitulu;

M_n - vastava võrguteenuse müügimaht;

$hind_n$ - vastava võrguteenuse hind;

i – erinevate võrguteenuste hindade arv.

3.6. Näide võrguteenuse hinna arvutamiseks

Jrk nr	Näitaja	Ühik	Taotlus
1	Võrguteenuse müügikogus	tuh m ³	1000
2	Muutuvkulud	tuh €	17,66
3	Tegevuskulud	tuh €	15,00
4	Põhivara kulum	tuh €	10,00

5	Põhjendatud tulukus	tuh €	12,00
6	Taotletav müügitulu	tuh €	54,66
7	Võrguteenuse hind	€/m ³	0,0547

Tabelis toodud komponentide arvutamine on kirjeldatud alljärgnevatel peatükkides

4. Müügikogus

4.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23² lg 1 sätestab, et võrguteenuse hinna arvutamisel võetakse aluseks viimase kolme kalendriaasta aritmeetiline keskmine müügikogus. Vajaduse korral teostatakse müügikoguse leidmiseks täiendav analüüs.

4.2. Kalendriaasta algab 1.jaanuaril ja lõpeb 31.detsembril.

Näide: ettevõtja esitab taotluse 6.detsembril 2012.a. Majandusaasta on perioodil 01.04 kuni 31.03. Seega müügitulu arvestusse lähevad müügikogused 01.01.2009-31.12.2009 (600 tuh m³), 01.01.2010-31.12.2010 (780 tuh m³) ja 01.01.2011-31.12.2011(650 tuh m³). Prognoositav hinnakujunduse aluseks olev müügimaht on seega $(600+780+650)/3 = 677$ tuh m³.

4.3. Vajadus täiendava analüüsi järele tekib siis, kui:

4.3.1. võrguettevõtte on tegutsenud alla kolme kalendriaasta;

4.3.2. klientide arvus on toimunud kolme aasta jooksul muutused, mis **oluliselt** mõjutavad müügikoguseid (näiteks tarbijad on loobunud gaasi tarbimisest või on sõlmitud uued liitumislepingud jms);

4.3.3. klientide tarbimises on kolme aasta jooksul toimunud muutused, mis **oluliselt** mõjutab müügikoguseid (näiteks üleminek teisele kütusele, tööstustoodangu suurendamine, tööstusettevõtte taaskäivitamine, jne.);

Näide: punkti 4.2 näitele lisandub järgmine teave – üks tarbija (keskmise tarbimisega 50 tuh m³/aastas) lõpetab tarbimise, kuna läheb üle puiduküttele. Lisaks on 2012.a liitunud võrguga uus tarbija, mille prognoositav tarbimine on 80 tuh m³aastas. Seega põhjendatud müügimaht on $677-50+80 = 707$ tuh m³.

5. Mittekontrollitavad hinnad ja kulud

5.1. Mittekontrollitavad hinnad ja kulud ei ole mõjutatavad ettevõtte majandustegevuse kaudu, vaid sõltuvad täielikult ettevõttevälistest teguritest.

5.1.1. riigilõiv;

5.1.2. maamaks;

5.1.3. riiklikult kehtestatud infrastruktuuri talumise tasu;

5.1.4. administratiivselt reguleeritavad teenused (elektri võrgutasu, sisseostetav gaasi võrgutasu, vee- ja kanalisatsiooni tasud jms).

5.2. Mittekontrollitavaid kulusid võivad sisaldada nii muutuvkulud (punkt 5.1.4) kui ka tegevuskulud (punktid 5.1.1 kuni 5.1.3).

5.3. Juhul kui mittekontrollitavad kulud on põhjendatud (tõendatud), rakendatakse nende suhtes täielikku hindades kajastamise printsiipi.

6. Muutuvkulud

6.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23² lõige 3 sätestab, et hinda lülitatavad kulud peavad olema põhjendatud, lähtuma kuluefektiivsusest ning võimaldama ettevõtjale seadusega sätestatud ülesannete täitmise.

6.2. Muutuvkulud on kulud, mis sõltuvad olulises osas müügikoguse muutumisest. Muutuvkulud on seotud selliste teenuste või kaupade kasutamisest, mis otseselt seotud gaasi võrguteenuse müügikogusega (näiteks sisseostetav gaasi ülekande- ja/või jaotusteenus, rõhu regulaatorites (alandajates) gaasi eelnevaks soojendamiseks vajalik elektri- või gaasienergia jms).

6.3. Muutuvkulud saadakse vajalike teenuste või kaupade hindade korrutamisel teenuse või kauba ostukogusega.

7. Tegevuskulud

Tegevuskulud on kulud, mis ei ole otseselt seotud müügikogusega ja mida ettevõtja saab mõjutada oma efektiivsema majandustegevuse kaudu (v.a. mittekontrollitavad tegevuskulud).

7.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23² lg 3 sätestab, et põhjendatud tegevuskulude hindamisel lähtutakse alljärgnevatest printsiipidest:

- 1) kulude dünaamika jälgimine ajas ning selle võrdlus tarbijahinnaindeksi dünaamikaga;
- 2) erinevate kulukomponentide põhjendatuse süvaanalüüs (sealhulgas eksperthinnangud);
- 3) ettevõtja kulude ning nende põhjal arvutatud statistiliste näitajate võrdlemine teiste sarnaste ettevõtjate kuludega.

7.2. Kulude dünaamika jälgimine ajas tähendab ettevõtte tegevuskulude muutust aastate lõikes, mis üldjuhul ei tohi kasvada rohkem kui tarbijahinnaindeks (THI). THI väärtused varasematele aastatele leitakse Statistikaameti veebilehelt www.stat.ee, THI jooksvale aastale leitakse Rahandusministeeriumi majandusprognoosist, mis avaldatud veebilehel www.fin.ee .

7.3. Süvaanalüüs peab sisaldama tegevuskulude detailset jaotust kululiikide kolme viimase kalendriaasta lõikes ning prognoosi tariifiaastaks. Ettevõtja peab põhjendama süvaanalüüsis toodud kulude tekkimist, muutumist ja kuluefektiivsust. Süvaanalüüsi läbiviimisel võib võrrelda erinevate kululiikide erikulu dünaamikat.

Näide: tegevuskulude detailne jaotuse näidis on toodud alljärgnevas tabelis (taotluse esitusaeg 2012.aastal). Iga taotleja võib kulude jaotuse teha oma parema äranägemise järgi, eeldusel, et säilitatakse esitatud andmete piisav detailsus ja kontrollitavus.

Nimetus	2009	2010	2011	Tariifiaasta 2013
Ettevõtja poolt teostatud võrgu hooldus- ja remondikulud				
Sisseostetavad tööd ja teenused				
Müügikulud				
Transpordikulud				
Rendikulud				
Infotehnoloogilised kulud				
Sidekulud				
Bürookulud				
Töäjõukulud kokku				
sh palgakulud				
sh maksukulud				
Muud kulud (loetleda)				

7.4. Ettevõtja kulude ning nende põhjal arvatud statistiliste näitajate võrdlemisel teiste sarnaste ettevõtjate kuludega võrreldakse sarnaste ettevõtete tegevuskulude erikulusid (tegevuskulude summa müügikoguse kohta). Vajadusel võib KA analüüsida ka sarnaste ettevõtete kululiike ja nende erikulu (näiteks ettevõtete töäjõukulu, hooldus- ja remondikulu jms kulu müügikoguse kohta).

7.5 Tegevusloa tingimustes võib sätestada ettevõtjale kohustuse kuluefektiivsuse tõhustamiseks, jälgides seejuures MGS § 33 lõikes sätestatut.

8. Põhivara

8.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23 lg 3 sätestab, et võrguteenuste hinnad tuleb kujundada selliselt, et oleks tagatud:

- 1) vajalike tegevuskulude katmine;
- 2) investeeringud tegevus- ja arenduskohustuse täitmiseks;
- 3) keskkonnanõuete täitmine;
- 4) kvaliteedi- ja ohutusnõuete täitmine;
- 5) põhjendatud tulukus ettevõtja investeeritud kapitalilt.

MSG § 23² lg 4 sätestab, et hinda lülitatava põhjendatud tulukuse ja põhivara kulumi arvutamisel lähtutakse võrguteenuse osutamiseks vajalikust põhivarast.

MGS § 23² lg 5 sätestab, et põhivara hulka ei arvestata:

- 1) pikaajalisi finantsinvesteeringuid;
- 2) immateriaalset põhivara, välja arvatud arvutitarkvara litsentsid;
- 3) tagastamatu abi raames (sealhulgas sihtfinantseerimise teel) soetatud põhivara;
- 4) liitumistasudest soetatud põhivara;
- 5) põhivara, mida ettevõtja ei kasuta võrguteenuse osutamiseks.

MGS § 23² lg 6 sätestab, et põhivara väärtuse arvestus on järjepidev ning jätkub ka ettevõtja või vara omandisuhte muutmisel.

8.2. Reguleeritava põhivara (võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara) väärtuse leidmine on vajalik põhivara kulumi ja põhjendatud tulukuse arvutamiseks. Reguleeritava põhivara väärtuse leidmisel on aluseks võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara bilansiline jääkmaksumus, võttes aluseks meetodika punktis 8.1 viidatud seaduse sätteid.

8.3. Reguleeritava põhivara hulka arvestatakse üksnes tegelikult teostatud ja põhjendatud investeeringud.

8.4. Teistele gaasivõrgu ettevõtetele tasutud liitumistasud arvestatakse reguleeritava põhivara hulka.

8.5. Reguleeritava põhivara hulka ei arvestata pikaajalisi finantsinvesteeringuid, immateriaalset põhivara, välja arvatud arvutitarkvara litsentsid; tagastamatu abi raames (sealhulgas sihtfinantseerimise teel) soetatud põhivara; liitumistasudest soetatud põhivara ega põhivara, mida ettevõtja ei kasuta võrguteenuse osutamiseks.

8.6. Põhivara eristamine raamatupidamises tegevuste kaupa toimub vastavalt punktis 2 toodud põhimõtetele. Kui ettevõtte teostab nii ülekande kui ka jaotusteenuse müüki, peetakse mõlema teenuse osutamiseks kasutatava reguleeritava põhivara osas eraldi arvestust.

Põhivarade jagamise põhimõtteid ettevõtja hinnataotlusele lisatud seletuskirjas.

KA analüüsib põhivara jaotust erinevate tegevusalade vahel ning kontrollib, et müüdavad kaubad ja teenused ei sisaldaks tegevusalade ristsubsideerimist. Lisaks kontrollib KA punktis 8.5 toodud põhivara väljaarvamist reguleeritavast põhivarast

9. Põhivara kulum

9.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23² lg 9 sätestab, et põhivara kulumi arvutamisel lähtutakse võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtusest ning kuluminormist, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale.

9.2. Põhivara kulumi eesmärk on põhivara soetamiseks tehtud kulutuste tagasiteenimine võrguteenuste hinna kaudu põhivara kasuliku tehnilise eluea jooksul.

9.3. Põhivara kulum arvutatakse võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara (reguleeritava põhivara) väärtuse ja punktis 9.4 toodud kuluminormi alusel.

9.4. Kuluminorm on vara tehnilise eluea pöördväärtus. Erinevatel põhivaradel võib olla erinev kasulik tehniline eluiga ja seega ka kuluminorm. Põhivara kasuliku tehnilise eluea põhjendamisel kontrollib KA järgmisi asjaolusid:

(a) põhivara eeldatav kasutamise aeg;

(b) põhivara oodatav füüsiline kulumine;

(c) põhivara tehniline või moraalne iganemine.

9.5. Jooksva kalendriaastal investeeritud põhivara võetakse selle aasta põhivara kulumi arvestusse nii, et investeeritud vara soetusväärtus korrutatakse koefitsiendiga 0,5. Järgnevatel aastatel põhivara kulumi arvestuses arvestatakse kogu soetusväärtusega.

Jooksva aastal arvestusest eemaldatud reguleeritava põhivara (müük, likvideerimine, mahakandmine) võetakse selle aasta põhivara kulumi arvestusse nii, et eemaldatud põhivarade soetusväärtus korrutatakse koefitsiendiga 0,5.

Näide: varasema otsuse viimane tegelik reguleeritud põhivarade seis(2008.a lõpp) on aluseks uuele arvestusele vastavalt alljärgnevale tabelile (tabelis kasutatakse punktis 2.3 toodud omaosaluse põhivara):

Rea nr	Näitaja	Ühik	2009	2010	2011	2012	2013
1	Trasside soetusväärtus	tuh €	70,00	170,00	210,00	195,00	195,00
2	Arvestite soetusväärtus	tuh €	0,00	0,00	0,00	4,50	10,50
3	Varade soetusväärtus aasta alguses	tuh €	70,00	170,00	210,00	199,50	205,50
4	Varade jääkväärtus aasta alguses	tuh €	35,00	131,00	164,68	161,71	160,47
5	Investeeringud (trassid)	tuh €	100,00	40,00	0,00	0,00	12,00
6	Eemaldatud (trassid) soetusväärtuses	tuh €	0,00	0,00	15,00	0,00	25,00
7	Eemaldatud (trassid) jääkväärtuses	tuh €	0,00	0,00	1,00	0,00	1,50
8	Trasside kulum %	%	3,33	3,33	3,33	3,33	3,33
9	Investeeringud (arvestid)	tuh €	0,00	0,00	5,00	6,00	3,00
10	Eemaldatud (arvestid) soetusväärtuses	tuh €	0,00	0,00	0,50	0,00	1,00
11	Eemaldatud (arvestid) jääkväärtuses	tuh €	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50

12	Arvestite kulum %	%	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
13	Põhivara kulum (kapitalikulu)	tuh €	4,00	6,33	6,97	7,24	7,43
14	Varade jääkväärtus aasta lõpul	tuh €	131,00	164,68	161,71	160,47	166,04

Tariifiaasta 2013 kapitalikulu arvutus on:

$(195,00 + (12,00 - 25,00) * 0,5) * 3,33 / 100 + (10,50 + (3,00 - 1,00) * 0,5) * 10,00 / 100 = 7,43$ tuh €.

Vara jääkväärtus 2013.a alguses on võrdne vara jääkväärtusega 2012.a lõpus.

Vara jääkväärtus 2013.a lõpus arvutatakse: $160,47 + 12,00 - 1,50 + 3,00 - 0,5 - 7,43 = 166,04$ tuh €.

9.6. Võrguteenuse osutamise seotud põhivarade rentimisel on ettevõtjal õigus lülitada võrguteenuse hinda põhjendatud rendikulu. Põhjendatud rendikulu ei ületa renditud reguleeritavalt põhivaralt arvestatud kapitalikulu ja põhjendatud tulukuse summat, mis on arvestatud samadel põhimõtetel, vastavalt Metoodika punktidele 8, 9 ja 10, kui ettevõtja oleks varade omanik.

Rendikulude suuruse põhjendatuse kontrollimiseks ja hindamiseks esitab ettevõtja KA-le koos hinnataotlusega põhivarade rendilepingu koopia ning renditavate põhivarade nimekirja, millest peab selguma, millal ja millise maksumusega on varad soetatud (sealhulgas ära märkides, millised varad ja millises summas on soetatud tarbijate poolt tasutud liitumistasude või sihtfinantseerimise vahendite abil) ning milline on nende varade jääkmaksumus viimase majandusaasta lõpu seisuga.

10. Põhjendatud tulukus

10.1. MGS-i regulatsioon:

MGS § 23 lg 3¹ sätestab, et MGS § 23 lg 3 punktis 5 sätestatud põhjendatud tulukuse arvutamise aluseks on ettevõtja investeeritud kapital ja kaalutud keskmise kapitali hind.

MGS § 23² lõige 7 sätestab, et põhjendatud tulukuse arvutamine toimub põhimõttel, et võrguteenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtus, millele on liidetud käibekapitali suurus, korrutatakse kaalutud keskmise kapitali hinnaga.

MGS § 23² lg 8 sätestab, et käibekapitali suurus on viis protsenti viimase kolme kalendriaasta käibe aritmeetilisest keskmisest. Vajaduse korral teostatakse käibekapitali suuruse leidmiseks täiendav analüüs.

10.2. Tariifiaasta reguleeritava vara (investeeritud kapitali) keskmine väärtus leitakse alljärgnevalt:

$$RV = \frac{RV_0 + RV_1}{2} + KK$$

kus,

RV - reguleeritav vara;

RV₀ - reguleeritava põhivara väärtus kalendriaasta alguses;

RV₁ - reguleeritava põhivara väärtus kalendriaasta lõpus;

KK – käibekapital.

10.3. Reguleeritava põhivara väärtus kalendriaasta lõpus leitakse:

$$RV_1 = RV_0 + I - A - L$$

kus:

RV_0 - reguleeritava põhivara väärtus aasta alguses;

RV_1 - reguleeritava põhivara väärtus aasta lõpus;

I - kalendriaastal tehtud investeeringud reguleeritavasse varasse;

A – põhivara kulum (vt punkt 10);

L - kalendriaastal eemaldatud (likvideeritud, müüdnud või mahakantud) põhivara.

10.4. Põhjendatud tulukus leitakse reguleeritava vara ja põhjendatud tulunormi korrutisena alljärgneva valemi alusel:

$$PT = WACC \times RV ,$$

kus

PT - põhjendatud tulukus;

$WACC$ - kaalutud keskmine kapitali hind;

RV - reguleeritav vara.

10.5. Kaalutud keskmine kapitali hind ($WACC$) arvutatakse järgmise valemi alusel:

$$WACC = k_e \times \left(\frac{OK}{VK+OK} \right) + k_d \times \left(\frac{VK}{VK+OK} \right),$$

k_e - omakapitali hind (%);

k_d - võlakapitali hind (%);

VK - võlakapitali osakaal (%);

OK - omakapitali osakaal (%).

Kaalutud keskmise kapitali hinna ($WACC$) arvutamisel kasutatakse kapitali struktuuri, millest 50% on võlakapital ja 50% omakapital.

Kaalutud keskmise kapitali hinna arvutamisel kasutatakse vastavalt üldlevinud praktikale $WACC$ -is regulatiivset võla- ja omakapitali osakaalu (50/50) ning sama osakaal võetakse aluseks ka kõikide teiste analoogset teenust (s.t elutähtsat teenust, mida osutatakse turgu valitseva ettevõtja poolt) osutavate reguleeritavate ettevõtjate puhul (elektrienergia, gaas, kaugküte, veeteenus). Tegemist on küllaltki suure arvu reguleeritavate ettevõtjatega, millel on erinev kapitali struktuur varieerudes 100 protsendilisest omakapitali osakaalust ja lõpetades kõrge finantsvõimenduse osakaaluga. Regulaatiivselt sätestatud võla- ja omakapitali osakaalude kasutamine tagab nii ettevõtjate kui ka tarbijate võrdse kohtlemise. Siinkohal on oluline märkida, et tavaliselt on võlakapitali hind väiksem võrreldes omakapitali hinnaga. Seega ei kasutata võla- ja omakapitali osakaalu määramisel konkreetse ettevõtja bilansilisi näitajaid. Selline võla- ja omakapitali osakaal (50/50) tagab ettevõtja tasakaalustatud finantseerimise ja vähendab liigset finantsriski.

Riskivabaks tulumääraks võetakse Saksamaa 10-aastase võlakirja viimase viie aasta keskmine intressimäär, millele liidetakse Eesti riigiriski preemia. Eesti riigivõlakirjade olemasolu korral võib võtta riskivabaks tulumääraks riigivõlakirja intressimäära.

Kuna Eestil puuduvad järelturul kaubeldavad pikaajalised riigivõlakirjad, siis otsesest kvantitatiivset hinnangut Eesti riigiriskile ei ole võimalik anda. Seda saab teha ainult kaudselt võrreldes Eestit riikidega, kes on emiteerinud riiklikke võlakirju. Rahandusministeerium on soovitanud KA-l lähtuda reitinguagentuuride (S&P/Moody's/Fitch) poolt Eestile antud krediidiireitinguga sarnase krediidiireitinguga Euroopa riikide umbes 10-aastase pikkusega võlakirjade keskmisest tootlusest, mida võib kasutada Eesti pikaajaliste riigivõlakirjade tootluse hindamiseks.

Võlakapitali hind on riskivaba tulumäär (millele on lisatud Eesti riigiriski preemia) ja ettevõtja võlakapitali riskipreemia summa.

Omakapitali hind arvutatakse *CAPM (capital assets pricing model)* mudeli abil:

$$k_e = R_f + R_c + \beta \times R_m ,$$

k_e	-	omakapitali hind;
R_f	-	riskivaba tulumäär;
R_c	-	riigiriski preemia;
β	-	beetakordaja;
R_m	-	tururiski preemia.

Beetakordaja suurus leitakse teiste Euroopa ja/või USA reguleeritavate ettevõtjate vastavate näitajate alusel.

Turu riskipreemia leitakse teiste Euroopa ja/või USA ettevõtjate pikaajalise turu riskipreemia alusel

Kaalutud keskmine kapitali hind (WACC) arvestatakse KA poolt iga-aastaselt ja avaldatakse veebilehel www.konkurentsiamet.ee . Avaldatud dokument sisaldab nii WACC arvestamise meetodikat kui ka erinevate tegevusalade kaalutud keskmise kapitali hinna väärtusi kehtivusaastal. WACC-i väärtused on diferentseeritud gaasi ülekande(põhi)võrguettevõtjale ja gaasi jaotusvõrguettevõtjale.